Cümlenin Ögeleri ve Yazım Kuralları

Cevap Anahtarı · Kısa Çözümler

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 **a) Yaşlı balıkçı (Ö) / sabahın ilk ışıklarıyla (ZT) / ağlarını (N) / denize (YT) / bıraktı (Y)**
b) Kasabanın eski kütüphanesinde (YT) / yüzlerce el yazması kitap (Ö – sözde özne) / onarıldı (Y)
c) Annem (Ö) / bu akşam (ZT) / bize (YT) / yeni bir hikâye (N – belirtisiz) / anlatacak (Y)
Önce yüklem bulunur; sonra yükleme "kim/ne, neyi/ne, nereye/nerede/nereden, ne zaman/nasıl" soruları sorulur.

2 **B) sergi salonunun en aydınlık duvarına**
Nereye astı? sorusunun cevabıdır; tamlamanın tamamı tek ögedir.

3 **E) Öğretmen, ödevleri tek tek okudu.**
Neyi okudu? → ödevleri. "kitap okur"da nesne belirtisizdir; diğerlerinde nesne yoktur.

4 **D – Y – D – D**
Nesne yalnızca geçişli fiillerin yüklem olduğu cümlelerde bulunur.

5 **A) eksilmeyen**
Ünlü daralması yalnızca "-yor" ekinde yazıya yansır; ilan ve telaş düzeltme işaretsiz yazılır; "-meğe" bugün "-meye" biçimindedir.

6 **a) Sen de b) Hiçbir c) Türkçenin**
Bağlaç olan "de" ayrı yazılır; "hiçbir" bitişiktir; dil adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

7 **D) sonbaharın son günlerinde**
Ne zaman göç eder? sorusunun cevabıdır. "sıcak ülkelere" nereye? sorusunun cevabı olduğu için yer tamlayıcısıdır.

8 **E) Bu haberi herkese ilân etti.**
"ilan" bugün düzeltme işaretsiz yazılır. Diğerlerinde işaret anlam ayırt eder (hâlâ, kâr) ya da inceltme gösterir (kâğıt, dükkân).

9 **a) belirtili b) sözde özne c) yer**
Nesne, özne ve tamlayıcılar yükleme soru sorularak bulunur.

10 **A) Hava öyleki soğuktu, kimse dışarı çıkamadı.**
"öyleki" yanlıştır; bağlaç olan "ki" ayrı yazılır: öyle ki. "sanki" kalıplaşmış olduğu için bitişiktir.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 **B) zarf tamlayıcısı – yer tamlayıcısı – zarf tamlayıcısı – nesne – yüklem**
Yazın (ne zaman?) / dedemin köydeki bahçesinde (nerede?) / arkadaşlarımla birlikte (kiminle?) / kiraz (ne?) / topladık. Özne gizlidir (biz).

12 **E) Yolun kenarına yeni fidanlar dikildi.**
"dikildi" edilgendir; işi yapan belli değildir, "yeni fidanlar" sözde öznedir.

13 **C) I ve II**
Özne gizli (o); "eski konağın tozlu merdivenlerinden" nereden? sorusunun cevabı olan bir isim tamlamasıdır; "inmek" geçişsizdir, nesne yoktur.

14 **A) Misafirler kapıda bizi akşam bekliyordu.**
Kurallı cümlede vurgu yüklemin hemen önündeki ögededir: "akşam bekliyordu".

15 **başlamağa → başlamaya ilân → ilan telâşla → telaşla bitmiyen → bitmeyen**
Eski metinlerdeki bu yazımlar bugün Türk Dil Kurumunun yazım kurallarına göre güncellenmiştir.

16 **D) Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı sözlüğü inceledik.**
Kurum adlarına gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz: Türk Dil Kurumunun.

17 **C) Yer tamlayıcısı**
Kırk yıllık terzi (Ö) / kalın gözlükleriyle (ZT – neyle?) / kumaşı (N) / dikkatle (ZT) / inceledi (Y). "-e, -de, -den" eki alan bir yer ögesi yoktur.

18 **B) Birkaç gün içinde her şey yoluna girecek.**
"birkaç" bitişik, "her şey" ayrı yazılır. Doğrusu: hiçbir şey, her şey, pek çok, hiçbirimiz.

19 **Örnek: Kapıyı açıp odaya giren adam, masanın başına oturarak mektubu okudu. Kısa cümleler hızlı, kesik bir ritim verirken uzun cümle anlatımı daha akıcı ve yavaş bir akışa dönüştürür.**
Cümle kuruluşu, metnin ritmini ve üslubunu doğrudan etkiler.

20 **B) Toplantımız Salı günü saat 14.00'te yapılacak.**
Belirli bir tarih bildirmeyen gün ve ay adları küçük harfle başlar: salı günü.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 **A) IV. cümlede belirtili nesne vardır.**
IV. cümlede nesne yoktur: Gençlerden biri (Ö) / itiraz etmek için (ZT) / ayağa (YT) / kalktı (Y).

22 **C) Nermin, çocukluğunun geçtiği o sokağa, bir zamanlar annesinin elinden tutup yürüdüğü, şimdi yabancı yüzlerle dolan, kaldırımları kırık o dar sokağa, yıllar sonra ilk kez baktığında, içinde tanımlayamadığı bir sızı duydu.**

Doğru seçenekte özne (Nermin) ile yüklem (duydu) arasına pek çok tamlayıcı ve sıfat-fiil grubu girmiştir.

23 **D) I ve III**

I'de "uçmak", III'te "yardım etmek" geçişsizdir; "birbirine" yer tamlayıcısıdır. II'de "odasını" belirtili nesnedir.

24 **D) Yarın biz de okulda olacağız, sizde gelirseniz sevinirim.**

"sizde gelirseniz" cümlesinde "de" bağlaçtır, ayrı yazılmalıdır: siz de.

25 **E) özne – zarf tamlayıcısı – zarf tamlayıcısı – yüklem**

Yazarın ilk romanı (Ö) / yayımlandığı yıl (ZT – ne zaman?) / hızla (ZT – nasıl?) / tükendi (Y).

26 **Örnek: Vurgu "kütüphanede": Eski bir gazeteyi dün kütüphanede buldum. Vurgu "dün": Kütüphanede eski bir gazeteyi dün buldum.**

Vurgulanacak öge yüklemin hemen önüne getirilir.

27 **C) Toplantıya yalnız on beş kişi katılabildi, pek çoğu da yarım saat geç kaldı, tabi bu durum programı aksattı.**

"doğal olarak" anlamındaki sözcük "tabii" biçiminde yazılır; "tabi" "bağlı" demektir.

28 **B) "yıllar önce" cümlenin zarf tamlayıcısıdır.**

"yıllar önce" nesnenin içindeki sıfat-fiil grubunun parçasıdır; cümlenin ögesi olarak ayrıca zarf tamlayıcısı yoktur. Nesne: yıllar önce okuttuğu öğrencilerin mektuplarını.

29 **C) III**

"her biri" ayrı yazılır. "birçok" bitişiktir; kurum adına gelen ek kesmeyle ayrılmaz; belirli tarih bildirmeyen ay adı küçük harfle başlar.

30 **Genç yazar (Ö – kim?) / ilk kitabını (N, belirtili – neyi?) / büyük bir heyecanla (ZT – nasıl?) / annesine (YT – kime?) / armağan etti (Y)**

"armağan etti" birleşik fiildir, tek yüklem sayılır.